

UDELEŽITE SE FESTIVALA V DOLINI

**Berite,
širite,
podpirajte,
DELO**

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
34131 Trst - Ulica Capitolina, 3
Telef. 744-046 / 744-047

DOPISNIŠTVO za goriško pokrajino:
34170 Gorica - Ulica Locchi, 2
Telef. 24-36

NAROČNINA: Letna 1.000 lir, polletna 550 lir
Poštni tekoči račun: Trst 11/700

Obnovljena izdaja - Leto XXIII - Štev. 10 (774)

TRST - 11. junija 1971

Posamezna številka 50 lir

Quindicinale Sped. in abbonam.
Petnajstdnevnik Postale - Gruppo 11

Ob 25-letnici republike

Petindvajset let je minilo odkar je Italija postala republika, ki je neposredna pridobitev odporništva in zmage nad fašizmom.

Ne gre za neko formalnost, ne gre za navadno spremembo ustavne oblike. Gre za stvar, ki je bistveno drugačna in do katere je prišlo po zaslugi velikih in množičnih bojov gibanja delavcev, kmetov in naprednih izobražencev. To gibanje je dalo življenje odporištvu in je obenem s fašizmom strmoglavilo tudi monarhijo, ki se je s fašizmom do skrajnosti kompromitirala. In prav zato je gibanje take narave in obsega bilo tudi pravna osnova republike in ustave, za to je bilo to gibanje tudi politično napredno.

Res je, da se ustava v celoti še ne izvaja, toda motili bi se če bi menili, da je zaradi tega ta pridobitev nekoristna ali skoraj nekoristna. Res pa je, in dejstva to potrjujejo, da so po zmagi nad fašizmom in monarhijo ter po ustanovitvi republike, politične in družbene, notranje in zunanje sile omogočile konservativnim silam, da so se ponovno organizirale, da so se posluževale najrazličnejših sredstev za uresničitev svojih načrtov, da so razdvojile sile, ki so omogočile zmago odporništva.

Uresničitev programa, ki ga predvideva ustava je vsekakor odvisna od moči in enotnosti demokratskih sil, ki so izbojevale ustavo, preprečile da bi jo kdor koli izpodkopal in ki so naredile pomembne korake naprej na poti k njenemu izvajanju.

Politični okvir, ki se postavlja po petindvajsetih letih republike, potrjuje obseg spopada, ki je v teku. Na eni strani so mogočne politične in družbene sile, ki jih predvideva ustava, na drugi strani pa so konservativne sile, ki se poslužujejo tudi fašističnih razbitin za to, da bi zaprle pot gibanju, ki napreduje, da bi izsilile premik na desno.

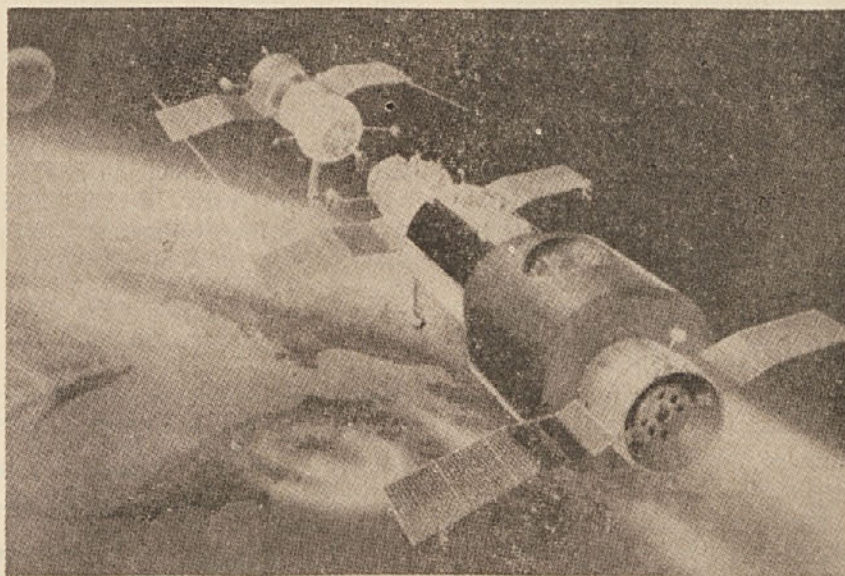
Politične in družbene sile, ki se bojujejo za prenovitev in reforme, izpričujejo ne le to, da so sposobne, da zavrnejo protinapad, temveč da razpolagajo s silo, ki je potrebna za napredovanje in da bodo torej izšle zmagovite iz te bitke. Toda za dosego vsega tega je neobhodno potrebna enotnost, taka enotnost, ki bo v pravilni meri upoštevala tudi Komunistično partijo Italije, ki je najdoslednejša in največja komponenta sil napredka.

Protikomunizem, razbijanje delavskega in demokratičnega gibanja je še vedno poglavito orožje konservativnih in reakcionarnih manevrov. Zato je leva sredina, ki je osnovana na protikomunistični diskriminaciji,

ovira. Prav zaradi tega ocenjujemo kot hudo napako dejstvo, da so tovariši socialisti v naši deželi prav v teh dneh ponovno omogočili levi sredini, da je ostala pri življenju; ta napaka je temvečja tudi zato, ker se je Krščanska demokracija premaknila na desno, s čemer je napravila veliko veselje socialdemokraciji, medtem ko se izreka proti delavskim bojem. Nikakor ne drži izgovor, da ni bilo druge izbire, da se je bilo treba »žrtovati« in da bi v nasprotnem primeru prišlo do slabših rešitev.

Obramba in razvoj demokracije ne zavisita od podobnih (Nadaljevanje na 4. strani)

SILVANO BACICCHI

V nedeljo, 6 junija 1971 ob 7,55 so v sovjetski zvezi izstrelili vesoljsko ladjo «Sojuz 11» s posadko, ki jo sestavljajo poveljnik podpolkovnik Georgij Dobrovolski, letalski inženir Vladislav Volkov in inženir Viktor Pacajev. V ponedeljek, 7. junija se je «Sojuz 11» spojil z vesoljsko znanstveno postajo «Saljut», ki kroži okrog Zemlje že od 19. aprila. Kozmonavti so se vselili v «Saljut», ki se je nato dvignila na višji tir. Nadaljuje se proučevanje vesolja. Nov uspeh sovjetske znanosti in tehnike pozdravljajo po vsem omikanem svetu

Preverili so sporazum med strankami leve sredine

Berzantijeva izjava ne vsebuje nič novega, nič naprednega

Pretekli teden je deželni svet razpravljal o programski izjavi predsednika Berzantija. Šlo je prav za prav za dokument sporazuma, ki so ga stranke leve sredine dosegle po dolgih in mučnih pogajanjih. S to izjavo so nekako potrdili sodelovanje in postavili smernice za delovanje deželnega odbora do zapadlosti mandatne dobe deželnega sveta, ki se bo končala čez leto dni.

Obče je znano, da je P.S.I. v deželnem merilu dolgo časa izražala hude kritike in nezadovoljstvo nad delovanjem deželne uprave, kar je privedlo, da je javno nastopila in zahtevala temeljito razčiščenje stališč in dokaz politične volje drugih strank leve sredine za bolj napredno in demokratsko politiko v deželni upravi.

Po zaključenih pogajanjih pa je nov sporazum neoporečno dokazal, da tovariši socialisti niso dosegli v tem razčiščenju od svojih zaveznikov K.D. in P.S.D.I. ničesar od tistega, kar so zahtevali.

Berzanti je sicer prečital 50 strani dolgo izjavo, ki pa ne vsebuje nič novega, nič naprednega, ne upošteva novega položaja, ki je nastal v deželi po velikih bojih delovnih ljudi za izboljšanje gospodarskega in socialnega stanja, kakor tudi ni bilo povedano, kako mislijo izoblikovati deželno politiko, da bi po svoji poti pripomogla izvesti velike socialne reforme, ki so na dnevnem redu v vsej državi in od katerih delavske množice in njih politični in sindikalni predstavniki ne bodo odstopili.

V izjavi se poudarja važnost drugega petletnega načrta za gospodar-

ski in socialni razvoj v deželi; hkrati se pa prezre dejstvo, da je prvo deželno načrtovanje šlo mimo ne da bi se uresničile obveze leve sredine o rešitvi brezposelnosti, ki še vedno tare velike predele naše dežele; da je šlo mimo vprašanje ustanovitve novih delovnih mest, v prvi vrsti gradnja novih industrijskih objektov z vsedrjavno soudeležbo, kar bi moralo med drugim tudi prispevati, da se vsaj začne postopna vrnitev v svoje rojstne kraje skoro stotisoč izseljencev iz naše dežele, med katerimi je mnogo slovenskih Benečanov.

Isto negativno usodo preživlja kmetijstvo. Še vedno se nadaljuje beg mladine. Dežela je podpirala le veleposestnike in industrijce, ki so si nabavili velike površine, medtem ko je pa male neposredne kmetovalce zanemarjala ali jim nudila samo drobtinice.

Ista politika velja za socialne usluge, za stanovanja, bolnišnice, šole, prevoze, itd.

Dr. Berzanti je izrecno poudaril, da se bo v deželi nadaljevala od vsega začetka izbrana politična in programska pot. To ne pomeni nič novega. Vzemimo kot primer prevozna sredstva. Delavci, študentje, javnost sploh se že dolgo časa prizadevajo, da bi prešle zasebne avtobusne zveze pod okrilje javne ustanove. V tem smislu je tudi naša skupina v deželnem svetu predložila zakonski osnutek. Toda sporazum leve sredine predvideva skoraj pol milijarde prispevka lastnikom avtobusnih prog. To predstavlja višek »socialne« politike dežele.

Na petdesetih straneh izjave je samo ena vrstica bila posvečena slovenski narodni skupnosti. Tudi v tem je dokaz, da deželna uprava leve sredine hoče nadaljevati po stari poti, ki zanemara demokratične in narodnostne pravice Slovencev. Velika protislovja odstajajo med različnimi izjavami dobre volje in dejansko stvarnostjo. Tov. Bacicchi, ki je govoril v imenu svetovalske skupine K.P.I., je energično kritiziral programsko izjavo in zahteval novo politiko do slovenske narodne skupnosti, kakor tudi za gospodarski in socialni razvoj dežele.

DUŠAN LOVRIHA

11. Festival DELA v Dolini

SPORED

Sobota, 12. junija:

— ob 20. uri nastop
GODBE IZ RICMANJ

— ob 21. uri koncert pevskih zborov **Valentin Vodnik** iz Doline, **France Prešeren** iz Boljunca, **Slovenec** iz Boršta, **Slavec** iz Ricmanj, **Fran Venturini** iz Domja in **Vasilij Mirk** s Proseka-Kontovela

Ob začetku festivalskih prireditev bo govoril poslanec

ALBIN ŠKERC

Nedelja, 13. junija:

— ob 19. uri promenadni koncert
GODBE IZ BREGA

— ob 19,30 Zborovanje

Govorila bosta:

Dušan Lovriha

župan v Dolini in deželni svetovalec

in
Silvano Bacicchi

tajnik deželnega komiteja KPI in deželni svetovalec

— ob 20. uri
Splet folklornih plesov in pesmi v izvedbi Kulturno umetniškega društva

Joža Vlahovič

iz Zagreba

Ponedeljek, 14. junija:

— ob 21,30 filmska predstava

□
Celoten kulturni spored je oskrbel krožek **Pinko Tomažič** iz Trsta

Vse tri večere **PLES** igral bo ansambel **KRAS**

□
Prodaja knjig in časopisov

□
Delovali bodo dobro založeni kioski

Točili bodo domače vino

Vljudno vabljeni

Folklorna skupina Kulturno umetniškega društva **JOŽA VLAHOVIČ** iz Zagreba. Na sliki: ples »Dubrovačka poskočica«.

Ob petdesetletnici KPI

Delež komunistov v boju za zrušenje fašizma

I.

Dejstva pričajo, da so komunisti delovali tudi v letih najhujšega fašističnega terorja.

Umor Matteottija je povzročil hudo politično krizo, vendar pa ni bilo mogoče ustvariti enotnosti med opozicijskimi strankami, čeprav je bila ta neobhodno potrebna za preprečitev nadaljnje krepitve fašističnega režima.

Mussolini je dne 3. januarja 1925 v parlamentu napovedal ukinitve vseh demokratičnih svoboščin. Razpuščene so bile vse stranke, združenja in organizacije, ki niso bile neposredno pod kontrolo fašističnega režima.

Komunisti so ostali skoraj sami na braniku in so v boju za zrušenje fašizma žrtvovali dosti več kot vse druge stranke skupaj.

Hudi represivni ukrepi niso odvrnili delavskih množic od boja proti fašizmu. Te množice so s stankami in protesti izpričevale svoje nezadovoljstvo, čeprav so se množile akcije kazenskih ekspedicij.

Fašistični režim je skušal opravičevati čedalje strožje ukrepe s tem, da se je prikazoval kot žrtev konspiracije. Fašisti so ob sodelovanju policijskih elementov organizirali številne provokacije, med katere so dajo tudi atentati na Mussolinija.

Dne 9. novembra 1926 so v poslanski zbornici odvzeli mandat poslancem opozicije. Toda takrat je bil tovariš Gramsci, vođa KPI, že v raporu, v zaporu so bili tudi mnogi drugi poslanci iz vrst opozicije. Istega dne, ko je bil odvzet mandat poslancem opozicije, je bil odobren tudi zloglasni zakon Rocco, tako imenovani zakon za zaščito države, ustanovljeno je bilo posebno sodišče ter uvedena smrtna kazen. Tako se je začela doba legaliziranega terorja, ki je trajala do 22. julija 1943.

Posebno sodišče je uprizorilo 978 procesov. Od 4671 obsojenih je bilo 4030 komunistov, 12 socialistov, 6 republikancev, 42 pristašev stranke Giustizia e Libertà, 32 anarhistov in 23 drugih. Med obsojenimi je bilo tudi 120 žensk, med katerimi je bilo 23 Slovenk in Hrvatice iz Julijske krajine. Posebno sodišče je izreklo zapornih kazni za 28.000 let. Na komuniste je odpadlo 23.000 let, 5.000 let pa na vse ostale skupaj. Na smrt je bilo obsojenih 42 oseb, 11 smrtnih odsodb so spremenili v dosmrtno ječo, 31 odsodb pa so izvršili. Poleg teh so ustrelili tudi 73 antifašistov v Forte Bravetta blizu Rima, o čemer se je doslej malo pisalo.

Ker izredni zakoni in zatiralni ukrepi niso strli odpora protifašističnih množic je fašizem leta 1927 ustanovil zloglasno represivno organizacijo imenovano OVRA, katero so sestavljali najhujši zločinci.

131 procesov posebnega sodišča je bilo namenjenih antifašistom iz Julijske krajine. Na teh procesih je bilo 544 obtožencev, od katerih so jih 476 obsodili na 4.893 let zaporne kazni. Na smrt je bilo obsojenih 33 Slovencev in Hrvatov, (katerim je dodati še 73 žrtev v Forte Bra-

vetta). Ustreljenih je bilo 23 oseb, 4 obsojencem so spremenili smrtno kazen v dosmrtno ječo, 6 obsodb je bilo izrečenih v odsotnosti.

Prva smrtna kazen je bila izrečena proti Vladimiru Gortanu, 17. oktobra 1929. Leta 1930 so bili ustreljeni bazoviški junaki. Decembra 1941 je posebno sodišče v Trstu obsodilo 60 slovenskih in italijanskih antifašistov.

(Konec prihodnjič)

MARIJA BERNETIČ

VEDRE MISLI

Srečanje v Celju

Na vabilo Občinske konference zveze mladine iz Celja je 5. tm obiskalo Celje sedemčlansko zastopstvo ZKM iz Trsta. Skupino so sestavljali 3 visokošolci (od teh 2 Italijana), dva delavca in 2 dijaka. Celjski tovariši so nas pričakali v hotelu Celcia, kjer smo nazdravili srečanju in se domenili za nadaljnji spored obiska. Pred odhodom v tovarno Toper nam je tov. Milan Bratec, tajnik OKZM, na kratko orisal zgodovinski razvoj Celja od prastarih keltskih in ilirskih zaselkov pa preko pomembne rimske trgovske postojanke, slavne dobe celjskih grofov pa do habsburškega gospostva ter nastanka in razmaha industrije, ko so speljali železniško progo Dunaj-Trst. Posebej se je tov. Bratec ustavil pri dobi težkega germanizatorskega pritiska ter dobi slovenskih prizadevanj za pravično severno mejo v času razkranjanja avstro-ogrškega cesarstva in končno pri narodnoosvobodilni borbi, ki je bila na tem področju še zlasti težka sprično Hitlerjevega povelja, naj se Štajerska do kraja ponemči. Zmaga nad nacizmom in revolucija sta Celju omogočili doslej še nepoznano kulturno in gospodarsko rast.

Sledil je obisk v znani tovarni Toper.

V tovarni Toper izdelujejo moško in žensko perilo, v njenih treh podružnicah v celjski okolici pa se proizvodnja usmerja v specializacijo s poedinimi tekstilnimi izdelki. V celjskem podjetju je zaposlenih preko 1000 uslužbencev, v veliki večini delavk. Tov. predsednik aktiva ZM v podjetju nas je pospremil skozi vse stopnje proizvodnje: podrobno nam je orisal tehnične metode in nazorno prikazal delitev dela v sodobnem podjetju. Seznanil nas je tudi z organi samoupravljanja in njihovimi nalogami, na koncu pa še odgovarjal na naša vprašanja glede varnostne in nadzorne službe, zdravniške oskrbe, delitve kvalifikacij in strokovnega usposabljanja, dopolnilnega izobraževanja zaposlenih in odnosov podjetja z domačim in tujim trgov.

Na vrsto je prišel obisk znamenitega celjskega gradu, ki je v zamejskih slovenskih gostih obudil go-

29. maja letos, je bila v Nabrežini proslava 50. obletnice ustanovitve KPI. To strankino slavlje so organizirale združene sekcije, ki delujejo v tej občini, s sodelovanjem komunistične mladine. Zelo pohvalno se moramo izraziti o mladini, ki je po nekaj letih neaktivnosti, ponovno in krepko oživila svojo organizacijo in s tem zbudila precej zanimanja med javnostjo.

Pod predsedstvom tovarišice Zorke Mervičeve iz Devina in ob prisotnosti dveh ustanovnih članov ter predstavnikov tržaške federacije stranke se je spored razvijal v vselem vzdušju.

Tovariša Adriano Oliva, kot ustanovni član KPI, in dr. Jan Godnič, deželni svetovalec, sta orisala nastanek, razvoj in zgodovinsko vlogo, ki jo je odigrala in jo odigrava KPI.

V imenu komunistične mladine je prinesel pozdrave tovariš Mar-

ko Kobav iz Nabrežine. Spregovoril je tudi o dejavnosti mladinske organizacije, ki je v polnem razvoju. Isti mladinec je potem še enkrat nastopil z deklamacijo, za kar je žel lep aplavz. Prav tako so prisotni nagradili z aplavzom drugega tovariša, ki je recitiral v italijanščini.

Po govorih in deklamacijah je predsedujoča, v imenu združenih sekcij KPI, podelila diplome ter spominske zlate in srebrne kolajne članom ustanoviteljem stranke in starejšim komunistom, ki so vstopili v stranko, ko je pri nas najbolj divjal fašizem. Zlato kolajno so prejeli tovariši Adriano Oliva, Stefan Leban in Vitaliano De Grassi. Deset tovarišev pa je prejelo srebrne kolajne.

Ob zaključku sporeda je predsednica sporočila, da so vsi tovariši obnovili člansko izkaznico in da je v tem letu v tej občini pristopilo v stranko 25 novih članov.

Občan

dovinske in literarne spomine. S čudovite razgledne točke so nas spremljevalci seznanili s problematiko industrijskega, demografskega in urbanističnega razvoja Celja ter o prizadevanjih njegovih prebivalcev v zvezi z notranjim in mednarodnim turizmom, v prvi vrsti gorskimi in tistim, ki izkorišča zdravilne vrelce in toplice, ki so bogata geološka posebnost tega področja.

Pomen sodelovanja

Z gradu smo se namenili v muzej NOB, ki pa je bil zaradi pozne ure že zaprt. Le v veži smo si lahko ogledali eno od jablan iz Frankolovega na katere so nacisti in domači izdajalci obesili 100 talcev. Domačini so veje z obešenci odžagali, da bi ne mogle nikoli več obroditi.

Na kosilo smo se odpeljali v zdravilišče Dobrno, kjer so nas pričakali tov. Viki Krajnc, predsednik OKZM iz Celja, ostali člani predsedstva in drugi sodelavci. Tov. Krajnc je v pozdravu podčrtal vlogo mladine pri izgradnji nove družbe ter poudaril pomen najožjega sodelovanja med mladinskimi organizacijami ob spoštovanju njihove neodvisnosti, kot narekuje jugoslovanskim mladincem načelo neuvrčenosti, ki sploh vodi njihovo zunanjo politiko. V odgovoru se je vodja naše delegacije in pokrajinski tajnik ZKM iz Trsta Poli zahvalil za vabilo in prisrčen sprejem ter zagotovil celjskim tovarišem, da je tržaška komunistična mladina pripravljena nadaljevati in krepiti sodelovanje, ki smo mu s tem srečanjem postavili temelje.

Po kosilu smo se z žičnico povzpeli na Golte, kjer smo v sodobno opremljenem gorskem hotelu sedli k uradnim pogovorom. Le ti so obsegali 3 točke: oris delovanja ZM iz Celja, oris delovanja ZKM iz Trsta ter pomenek o političnih razmerah v svetu. Tov. Krajnc nam je tako povedal, da šteje zveza mladine v Celju 18.000 članov. Njihova dejavnost se izraža v organizacijski obliki aktivov v šolah (na 10 osnovnih in 10 srednješolskih zavodih), v delovnih organizacijah (31) ter po vaseh (14). Dejavnost

ZM se člani v akcijsko in vsebinsko. Prva obsega prirejanje kulturnih proslav ob obletnicah in praznikih, prirejanje izletov, urejanje šolskih glasil in literarnih listov in pd., druga obsega obravnavo aktualne družbene in gospodarske problematike ter izoblikovanje stališč mladine glede poedinih vprašanj. Člani po aktivih volijo zastopnike v Občinsko konferenco ZM, ki šteje 125 članov; od teh tvori 15 mladincev predsedstvo, ki je izvršni organ in skrbi za povezavo z republiškim vodstvom in drugimi družbeno-političnimi organizacijami. V republiški konferenci ZM Celja ima dva delegata. Prizadevanja celjskih tovarišev se v zadnjih časih s posebno vneto usmerjajo v pridobivanje mladine za aktivno sodelovanje v samoupravnih organih, zlasti še po šolah. Pri tem delu celjska mladina prvači, saj šteje kar dvajset odstotno udeležbo v teh organih. Za njeno usposabljanje za čim aktivnejše poseganje v to dejavnost skrbi ZM s prirejanjem posebnih seminarjev.

Koristne informacije

Predsedstvo OKZM se člani v celo vrsto komisij za različna delovna področja. Delujejo komisije za kulturna vprašanja, za izobraževanje, za vprašanja gospodarstva in samoupravljanja, za zunanjo politiko, za šport in rekreacijo, za odnose z mladinskimi organizacijami in drugimi družbeno-političnimi ustanovami, občasno pa še razne delovne skupine. O svojem širokem in raznolikem delovanju obvešča ZM svoje člane preko lista Informacije ter z ostalo republiško publicistiko. Poleg tega sredstva ima mladina na razpolago 15 do 20 minut tedenskega radijskega sporeda, ki ga sama ureja.

Za tem je tovariš Poli orisal celjskim tovarišem delo naše organizacije na državnem in pokrajinskem merilu. Sledilo je vzajemno spraševanje in pojasnjevanje dvomov. Tako smo npr. zvedeli, da ureja sodelovanje dijakov pri samoupravljanju v šolskih zavodih zakon iz leta 1957, ki pa ne ustreza več

(Nadaljevanje na 4. strani)

RAVEL KODRIČ

Gnusni fašistični letak

Goriški fašisti so pred kratkim objavili gnusni letak, v katerem z dvema »citatom«² dokazujejo, da se je Slovencev v dobi črnih srajc dobro godilo. Nas ne bodo prepričevali, saj se sami varajo v svoji blaznosti, je pa le res, da so letak nemoteno delili in da se ni nihče zganil, da bi to preprečil. Predvsem niso tega preprečile oblasti!

Kako se nam je dobro godilo vemo sami in dobro vedo tudi fašisti, saj na svoji koži še občutijo, da se je naš narod krčevito upiral in marsikdaj tudi usekal nazaj, do končne zmage. Tedaj so s krvavimi buticami bežali, mar ne zato, ker smo jim bili nevhvaležni za vse razdeljene dobrrote, od ricinusovega olja do pretepov, umorov, streljanj in požigov?

Še nekaj o »citatih«. Prvi naj bi bil povzet iz govora nadškofa Sedeja v Števerjanu (po Gazzettinu), drugi pa je kronika prihoda nekega črno oblečenega pajaca v Idrijo.

Vsi vemo, da so v mračni dobi pisali časopisi take kozlarije, da jim res ne gre verjeti. Dr. Lavo Čermelj ve povedati, da »je bil prav Sedej posebno osovražen fašistom, ker se jim ni hotel uklanjati«. Zato so fašisti leta 1931 dosegli pri naklonjenem papežu njegovo odstranitev. Kmalu zatem je Sedej umrl.

Čudi nas le to, da ni vzrojila sedanja goriška škofija in da se temu natolcevanju niso uprli slovenski verniki. Blatenje pogumnega pokojnika je tako zlobno, da bi morali z vseh prižnic ožigosati tudi tiste, ki so delitev teh letakov dovolili.

In še Idrija: »z rožami okrašena okna« je videl dopisnik lista »L'Isenzo« in ni vedel, da jih Slovenci radi imamo na oknih in da se le nikomur ni zljubilo, da bi se ob prihodu nekega tepca v črni srajci moral še truditi in jih polagati na pod.

Sicer pa priznavamo, da smo fašistom vedno pripravljene pokloniti cele šope cvetja. Krizantem.

Občni zbor SPZ

V nedeljo, 19. junija bo v Prosvetnem domu na Opčinah občni zbor Slovenske prosvetne zveze. Pristnost in delo te široko ljudske organizacije in njenih 30 prosvetnih društev, sta poznana med Slovenci v Italiji in v matični Sloveniji.

Položaj tukajšnje slovenske narodne skupnosti ni, in gotovo še lep čas ne bo, urejen do mere, ki bi zadovoljil zahteve Slovencev in nam jamčil občutek enakopravnosti ter brezskrbnosti za bodočnost. Žal bo za dosedo tega posebno še in še vstrajne, dosledne, trde pa tudi odločne borbe.

SPZ in njena društva so že 26 let na obrambnih okopih, v obrambi pred nasilnim in naravnim odtujevanjem, s skrbjo, da se ohrani in razvija vse tisto, kar daje Slovencu občutek narodne pripadnosti in samozavesti, da se te svoje človeške pravice poslužuje, jo uveljavlja in terja, kjer je ni.

Občni zbor SPZ, na katerem se bodo zbrali delegati včlanjenih društev, bo prav gotovo obogatil prosvetne delavce z novimi izkušnjami in spoznanji. Marsikatero spoznanje, želja in sklep prejšnjih občnih zborov čaka na uresničitev. Med važna in te-

ško uresničljiva spoznanja spada prav gotovo ljudsko prosvetno delovanje v mestu in v krajih, ki niso več pretežno slovenski. Tu bo potrebno zastaviti vse sile za razvoj, oživitve starih ali novih oblik delovanja. Aktivni prosvetni sedeži in centri so nenadomestljiva postavka v kulturnem in družbenem življenju Slovencev. Kjer jih ni, ali pa obstoječa društva ne zmorejo razviti željene dejavnosti zaradi stoterih težav, tam je praznina, tam so vrzeli, katerih škodljive posledice gre do naših osebne in družbene odgovornosti.

Nadejamo si, da bo nedeljski shod ocenjeval perspektive bodočega dela na podlagi ocene stanja in potreb današnjega časa, ki zahteva od nas vseh, še posebno pa pri načrtovanju borbe in dela za ohranitev in uveljavitev naše narodne skupnosti, dobro mero realizma, vztrajnosti in odločnosti. Pa tudi taka ocena, ki sloni le na sedanosti ne bo zadovoljiva, ako ne bo upoštevala možnosti, pa tudi naše vizije, bodočega razvoja. Ni naš namen odkrivati ali prišepetavati predloge zdravilne rešitve. Prepričani smo, da bodo o tem delegati in ostali udeleženci občnega zbora sprejeli primerne zaključke.

Ob priložnosti občnega zbora želimo še posebej poudariti dragocenost prosvetnega dela, za katerim stojijo stotine in tisoči aktivnih, požrtvovalnih in zavednih Slovencev. Želimo, da bi se ta dragocena sila še povečala, da bi prosvetna društva, klubi in kulturne skupine ostale ali postale živa središča kulturnih srečanj, pri katerih bo napredna misel nepogrešljivi del naših zgodovinskih tradicij.

V znamenju «Hlapca Jerneja in njegove pravice»

Petindvajset let neprekinjenega delovanja Slovenskega gledališča v Trstu

V nedeljo dopoldne je bilo v Kulturnem domu v Trstu pomembno slavje. Slovensko gledališče v Trstu je slavilo svoj 25. jubilej. Žal pa je bil ta jubilej v znamenju Hlapca Jerneja, ki že 25 let terja svoje pravice.

Svečanosti so se poleg številnega občinstva udeležili tudi predstavniki krajevnih in deželnih oblasti, ugledni kulturni delavci in številni gosti iz matične domovine.

Slavnostna govora sta imela predsednik SG prof. Josip Tavčar in ravnatelj SG Filibert Benedetič. V imenu krajevnih oblasti je SG pozdravil predsednik pokrajine dr. Michele Zanetti, v imenu organizacij, ki so vključene v SKGZ pa Boris Race.

Uradni svečanosti je sledila koncertna izvedba Cankarjevega Hlapca Jerneja in njegove pravice.

Na nedeljski svečanosti je članica SG Mira Sarđočeva prebrala izjavo, ki so jo podpisali vsi člani umetniškega, tehničnega in upravnega

Člani SG na nedeljski svečanosti v Kulturnem domu

osebja SG ter osebja Kulturnega doma. Izjava se glasi:

«Prijetelji!
25-letnica, ki jo danes praznuje-

mo, ni samo gledališki praznik, temveč praznik vseh tistih, ki so z ljubeznijo spremljali in spremljajo dosežke te kulturne ustanove slovenske narodnostne skupnosti v Italiji. Zato gre do naše hvaležne misli predvsem vam redni obiskovalci naših predstav.

In prav vam zaupamo ob tem dnevu veselja tudi senčne strani našega dela, ki pogojujejo in bromijo naše umetniške dosežke. 25 let neutrudnega dela pomeni 25 let težav, velikih naporov, velikih uspehov, ampak tudi 25 let odpovedi in velikega strahu za vsakdanji obstoj.

Zadnja leta so se razširila optimistična sporočila, kako je vse urejeno, kako sijajna bodočnost trka na vrata našega gledališča, kajti danes so bile najrazličnejše obljube, ki potem niso bile izpolnjene v celoti.

Člani SG v Trstu še vedno živimo in delamo pod težkimi social-

Jubilej prosvetnega društva France Prešeren v Boljuncu

Prejšnji teden je PD France Prešeren v Boljuncu priredilo proslavo 70-letnice svoje ustanovitve. S proslavo je društvo v štirih dneh pritegnilo k sodelovanju in na obisk domala vse domačine in številno občinstvo iz sosednjih krajev.

Vse prireditve, so bile deležne izredne pozornosti od razstave o društvenem delovanju v 70. letih življenja, predavanja Maria Magajne o boljunskem mlaju, nastopa zbora Fran Venturini iz Domija in dramske skupine PD Prosek-Kontovel s komedijo Draga Ruth pa do izredno pestrega zaključnega nastopa v nedeljo 6. junija.

Osrednjo prireditev so obogatili s svojim nastopom gostje iz Kočevja ki so nastopili s svojim 75 članskim mladinskim pevskim zborom. Tudi nastop zbora srednje šole Simon Gregorčič ki ga vodi Drago Žerjal in gojencev šole Glasbene matice je vreden priznanja in pohvale. «Prešernovci» so nastopili z lastnimi silami z mešanim pevskim zborom in tamburaši in s posrečeno improvizacijo «Gremo n' šagro» ter z nemajhnim števi-

lom sodelujočih, ki so s svojim požrtvovalnim delom skrbeli, da je lahko cela proslava stekla. Kdor je le kdaj tudi bežno spremljal pripravo take prireditve dobro ve, koliko dela, skrbi, požrtvovalnosti in dobre volje je potrebno za dober potek.

Med posameznimi točkami je igrala breška godba.

Med občinstvom so bili prisotni poleg župana občine Dolina Dušana Lovriha, podžupana Bandija in odbornikov, še predsednik občinske skupščine Kočevje Miro Hegler s svojimi sodelavci, generalni konzul SFRJ Boris Trampuž, podpredsednik Slovenske prosvetne zveze Mirko Kapelj, ki je v imenu SPZ društvu čestital, tajnik Edvin Švab in drugi.

Inž. Dušan Oražen je v imenu kulturne skupnosti občine Kočevje pozdravil prireditelje in izročil PD Prešeren in SPZ grb kočevskega mesta. Tone Kovačič je v imenu turističnega društva Kočevje izročil darilo ŠD Breg in ostalim petim prosvetnim društvom, ki delujejo na območju dolinske občine.

Poleg že omenjenega mladinskega zbora je prišla iz Kočevja večja skupina obiskovalcev, saj je bilo vseh gostov nad 250.

V zgodnjih popoldanskih urah se je vršil vpljudnostni obisk na dolinskem županstvu, katerega so se udeležili župan Lovriha, podžupan Bandi in odborniki dolinske občine in župan občine Kočevje s svojimi sodelavci. Gostje so tudi upraviteljem občine Dolina izročili grb mesta Kočevje. V prijateljskem razgovoru, po izmenjavi informacij o načinu poslovanj občinskih uprav in o položaju Slovencev v Italiji, je bila obojestransko izražena pobuda, da bi se občini Dolina in Kočevje pobratili. Predsednik Hegler je izrekel željo, da bi v najkrajšem času obiskala Kočevje delegacija upraviteljev dolinske občine in zagotovil, da bodo predlog za pobratenje dali na dnevni red prve seje kočevske občinske skupščine.

Ob petindvajsetletnici neprekinjenega delovanja Slovenskega gledališča v Trstu čestitamo vsem članom umetniškega, tehničnega in upravnega osebja.

DELO

nimi pogoji, podpore gledališču so nezadostne, še vedno ne izpolnjujejo statusa stalnega gledališča.

Vsi ti pogoji imajo za posledico, da so naše socialne razmere še vedno neurejene ter da ogrožajo nadaljnji obstoj gledališča, nas gledališke delavce pa diskvalificirajo bodisi kot umetnike bodisi kot ljudi.

Danes, ko bi morale naše besede in izjave podčrtati le pomen jubileja, ki ga slavimo, smo prisiljeni s tega mesta pozivati vso javnost, da nas podpre v boju za naše pravice, za pravice Slovenskega gledališča. Naš maloštevilni ansambel je do danes prenašal vse težave, ker se je zavedal etičnih, moralnih in predvsem nacionalnih dolžnosti, vendar usakega potrpljenja je enkrat konec.

Usodno bi bilo, če bi ob novi sezoni ostali pristojni organi gluhi do naših pravičnih zahtev in bi nas tako prisilili k težjim odločitvam, ki bi prejudicirale našo prisotnost na tem našem življenjskem gledališkem prostoru.

Naj bi ne bilo današnje jubilejno slavje — slovo tega ansambla od svojega drugega občinstva».

O jubileju Slovenskega gledališča v Trstu bomo pisali tudi v prihodnji številki. V isti številki bomo poročali tudi o problematiki, ki je bila na tiskovni konferenci, ki jo je priredila uprava SG pretekli tork.

Počastitev spomina Josipa Verginelle

Bivši partizani iz Križa, pevski zbor Vesna in mladinska godba prav tako iz Križa so obiskali vas Lumezzano v pokrajini Brescia, kjer je pokopan komandant 122. gari-baldinske udarne brigade, kriški rojak Josip Verginella. Ustavili so se tudi v Brescii in se v krožku, ki je poimenovan po Verginelli, srečali s predstavniki združenja ANPI. Tudi v Lumezzanu so se srečali s predstavniki združenja ANPI ter si izmenjali darila. Tovariši iz Križa so gostiteljem podarili zvezdo iz rdečega marmorja, ki jo je izdelal Boris Tence, od gostiteljev pa so prejeli dva popolna jedilna pribora, ki bosta v korist spomenika NOB v Križu. Na tem srečanju sta govorila predstavnik krajevne sekcije KPI Torri in predsednik združenja partizanov iz Križa, Bogatec. Na svečanosti pred spomenikom padlih je govoril najprej v slovenščini in nato v italijansko tajnik kriškega združenja ANPI Dušan Košuta. Med drugim je poudaril pomen skupnega boja proti fašizmu in nacizmu in za svobodo narodov. Doma činom je tov. Košuta izročil tudi pozdrave Verginellovega brata Romea, ki živi v Portorožu in znane-ga komandanta italijanskih partizanov Toneta Ukmarja, ki živi v Kopru. Svečanosti v Lumezzanu se je

udeležil tudi Verginellov bojni tovariš iz Španije Cvetko Sedmak iz Križa, ki živi sedaj v Arezzu. Na svečanosti sta sodelovala tudi pevski zbor Vesna in mladinska godba iz Križa.

Zelo lepo je od tovarišev iz Križa, da se spominjajo svojega rojaka pok. tovariša Josipa Verginelle. Zato pobudo toplo pozdravljamo.

Dramska skupina iz Boljunca

GLASBENA MATICA - TRST
PD VALENTIN VODNIK - DOLINA

V torek, 15. junija ob 20.30 v
dvorani PD Valentin Vodnik

NASTOP GOJENCEV

SOLE GLASBENE MATICE

Na sporedu bodo skladbe za klavir, violino, harmoniko, klavirski trio in harmonikarski ansambel.

